

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Фізична культура і спорт

УДК 378.147:796.012:616.8

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20265885>

**ПРАКТИКУМ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФІТНЕС ТРЕНЕРІВ ТА ФАХІВЦІВ
АДАПТИВНОГО СПОРТУ**

Огнистий Андрій Володимирович

к.н.ф.в.і.с, доцент, завідувач кафедри фізичного виховання та реабілітації
Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира
Гнатюка, 46027 м.Тернопіль вул. Максима Кривоноса 2, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-4748-1900>

Огниста Катерина Миколаївна

к.н.ф.в.і.с, доцент кафедри фізичного виховання та реабілітації Тернопільського
національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка, 46027
м.Тернопіль вул. Максима Кривоноса 2, Україна, [https://orcid.org/0000-0001-8636-](https://orcid.org/0000-0001-8636-6027)

[6027](https://orcid.org/0000-0001-8636-6027)

Храбра Світлана Збігнівна

к.б.н., доцент кафедри фізичного виховання та реабілітації Тернопільського
національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка, 46027
м.Тернопіль вул. Максима Кривоноса 2, Україна, [https://orcid.org/0000-0001-8944-](https://orcid.org/0000-0001-8944-6030)

[6030](https://orcid.org/0000-0001-8944-6030)

Маляр Едуард Імреївич

к.н.ф.в.і.с, доцент кафедри фізичної реабілітації і спорту Західноукраїнського
національного університету 46009 м. Тернопіль, вул. Львівська, 11, Україна,

<https://orcid.org/0000-0002-5913-5642>

Маляр Неля Степанівна

к.н.ф.в.і.с, доцент кафедри фізичної реабілітації і спорту Західноукраїнського національного університету 46009 м. Тернопіль, вул. Львівська, 11, Україна,

<https://orcid.org/0000-0003-0274-601X>

Прийнято: 03.04.2026 | Опубліковано: 30.04.2026

Анотація. У статті обґрунтовано педагогічний потенціал практикуму як ефективної форми організації освітнього процесу в системі підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальностями фізичної культури і спорту, фітнесу та адаптивного спорту. **Метою дослідження** є обґрунтування практикуму як ефективної форми формування професійних компетентностей майбутніх фітнес-тренерів та фахівців адаптивного спорту в контексті компетентнісного, інклюзивного та здоров'язберезувального підходів.

Методи. У дослідженні застосовано комплекс теоретичних та емпіричних методів, зокрема: аналіз і синтез науково-методичних джерел з проблем професійної підготовки фахівців у галузі фізичної культури і спорту; педагогічне спостереження; анкетування здобувачів вищої освіти; узагальнення педагогічного досвіду впровадження практикоорієнтованих освітніх компонентів. Методологічну основу дослідження становлять компетентнісний, діяльнісний та інклюзивний підходи.

Результати. Встановлено, що практикум як структурний компонент освітньої програми забезпечує інтеграцію теоретичних знань із практичними вміннями та навичками, сприяє формуванню професійної готовності здобувачів освіти до реальних умов діяльності у фітнес-індустрії та сфері адаптивного спорту. Використання варіативних ситуаційних завдань, моделювання професійних кейсів, робота з індивідуальними освітніми потребами, а також

застосування рефлексивних методик позитивно впливають на розвиток прикладних умінь, комунікативної культури, професійної відповідальності та здатності до міждисциплінарної взаємодії.

Висновки. Обґрунтовано, що практикум є ефективним засобом підвищення якості професійної підготовки, який забезпечує реалізацію вимог стандартів вищої освіти та сучасного ринку праці. Його впровадження сприяє цілісному формуванню професійних компетентностей, необхідних фахівцям у сфері фітнесу та адаптивної фізичної культури, а також створює передумови для їхнього професійного саморозвитку й конкурентоспроможності.

Ключові слова: практична підготовка; фітнес; адаптивний спорт; професійна готовність; інклюзивне освітнє середовище.

Ohnystyi Andrii Volodymyrovych

PhD in Physical Education and Sport,

Associate Professor, Head of the Department of Physical Education and Rehabilitation,

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,

2 Maksyma Kryvonosa St., Ternopil, 46027, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-4748-1900>

Ohnysta Kateryna Mykolaivna

PhD in Physical Education and Sport,

Associate Professor of the Department of Physical Education and Rehabilitation,

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,

2 Maksyma Kryvonosa St., Ternopil, 46027, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0001-8636-6027>

Khrabra Svitlana Zbignivna

PhD in Biological Sciences,

Associate Professor of the Department of Physical Education and Rehabilitation,

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,
2 Maksyma Kryvonosa St., Ternopil, 46027, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0001-8944-6030>

Maliar Eduard Imreiovych

PhD in Physical Education and Sport,

Associate Professor of the Department of Physical Rehabilitation and Sport,

West Ukrainian National University,

11 Lvivska St., Ternopil, 46009, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-5913-5642>

Maliar Nelia Stepanivna

PhD in Physical Education and Sport,

Associate Professor of the Department of Physical Rehabilitation and Sport,

West Ukrainian National University,

11 Lvivska St., Ternopil, 46009, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0003-0274-601X>

PRACTICUM AS A MEANS OF FORMING PROFESSIONAL COMPETENCIES OF FUTURE FITNESS TRAINERS AND ADAPTIVE SPORTS SPECIALISTS

Abstract.

Purpose. The article substantiates the pedagogical potential of the practicum as an effective form of organizing the educational process in the training system of higher education students majoring in physical culture and sports, fitness, and adaptive sports. The purpose of the study is to justify the practicum as an effective means of forming professional competencies of future fitness trainers and adaptive sports specialists within the framework of competency-based, inclusive, and health-preserving approaches.

Methods. *The study employed a set of theoretical and empirical methods, including analysis and synthesis of scientific and methodological literature on professional training of specialists in the field of physical culture and sports; pedagogical observation; surveys of higher education students; and generalization of pedagogical experience in implementing practice-oriented educational components. The methodological framework of the study is based on competency-based, activity-based, and inclusive approaches.*

Results. *It was established that the practicum as a structural component of the educational program ensures the integration of theoretical knowledge with practical skills and contributes to the formation of students' professional readiness for real working conditions in the fitness industry and the field of adaptive sports. The use of variable situational tasks, modeling of professional cases, work with individual educational needs, as well as the application of reflective methods, has a positive impact on the development of applied skills, communication culture, professional responsibility, and the ability for interdisciplinary interaction.*

Conclusions. *The study substantiates that the practicum is an effective means of improving the quality of professional training, ensuring compliance with the requirements of higher education standards and the modern labor market. Its implementation contributes to the holistic formation of professional competencies necessary for specialists in fitness and adaptive physical culture, as well as creates conditions for their professional self-development and competitiveness.*

Keywords: *practical training; fitness; adaptive sports; professional readiness; inclusive educational environment.*

Постановка проблеми. У сучасному освітньому та соціальному контексті, що характеризується зростанням уваги до здоров'язбереження, інклюзії та цифровізації, особливої значущості набуває підготовка фахівців фізичної культури,

фітнесу та адаптивного спорту, здатних реалізовувати оздоровчу місію в умовах технологічної трансформації [9, 11, 13].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування професійних компетентностей майбутніх фітнес-тренерів і фахівців адаптивного спорту в умовах компетентнісної парадигми вищої освіти перебуває у фокусі сучасних наукових досліджень [2, 6, 13]. Так, у працях Н. Пастушкової обґрунтовано структуру спеціальних професійних компетентностей майбутніх фітнес-тренерів, а також акцентовано увагу на ключовій ролі практико-орієнтованої підготовки як умови відповідності рівня підготовки фахівців сучасним запитам фітнес-індустрії.

Питання професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту до діяльності у сфері адаптивного спорту розглядаються у роботах Л. Сущенко, А. Подгаєцького, В. Березовського, J. Winnick, D. Porretta, які підкреслюють необхідність оновлення змісту освітньо-професійних програм із урахуванням інклюзивних викликів, зростаючої потреби у фахівцях адаптивного спорту та орієнтації на розвиток практичних і гнучких професійних компетентностей [5, 14].

Окрему увагу в науковій праці Є. Шепель, А. Симонік, В. Пономарьов, К. Царенко, Є. Воронков приділено проблемі сформованості професійно-педагогічної компетентності фітнес-інструкторів. У дослідженні встановлено, що низький рівень практичної та педагогічної готовності значною мірою зумовлений недостатньою практичною спрямованістю професійної підготовки у закладах вищої освіти, що актуалізує пошук ефективних діяльнісних форм навчання [6].

Важливе місце в сучасному науковому дискурсі займають дослідження, присвячені реалізації практико-орієнтованого підходу в системі професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту. Зокрема, О. Свєртнев, С. Хлібкевич та А. Кравченко обґрунтовують, що саме практична підготовка, інтегрована з теоретичною, забезпечує формування готовності здобувачів освіти до реальної

професійної діяльності, сприяє саморозвитку та професійній адаптації майбутніх фахівців [4].

У контексті інклюзивного та здоров'язбережувального підходів актуальними є результати дослідження О. Петрухнова та Є. Громко, які розглядають адаптивне фізичне виховання як комплексний педагогічний феномен, що поєднує освітні, реабілітаційні та соціалізаційні функції та потребує відповідної професійної підготовки фахівців із пріоритетом практичної та індивідуалізованої діяльності [3].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на наявність значної кількості сучасних досліджень, присвячених професійній підготовці майбутніх фітнес-тренерів і фахівців фізичної культури та адаптивного спорт [2, 5, 6, 7, 15], у науковій літературі недостатньо висвітлено роль освітнього практикуму як цілісного засобу формування професійних компетентностей.

Зокрема, поза увагою дослідників залишаються: можливості практикуму як інтегративного освітнього компоненту, що поєднує теоретичні знання, практичні уміння та індивідуально-дослідницьку діяльність; оцінка ефективності практикуму з позиції безпосередніх учасників освітнього процесу – здобувачів освіти; потенціал практикуму у формуванні професійної готовності до роботи в умовах інклюзивного й адаптивного фізкультурно-спортивного середовища [1, 8, 10, 11].

Формулювання цілей статті (постановка завдання).

Метою статті є обґрунтування практикуму як ефективної форми формування професійних компетентностей майбутніх фітнес-тренерів та фахівців адаптивного спорту в контексті компетентнісного, інклюзивного та здоров'язбережувального підходів.

Для досягнення поставленої мети в статті передбачено розв'язання таких **завдань**:

1. Охарактеризувати зміст і структуру освітнього компоненту «Практикум з оздоровчої фізичної культури та гурткової роботи з фітнесу».

2. Проаналізувати та інтерпретувати результати опитування здобувачів освіти з метою оцінки доступності складових освітнього компоненту «Практикум з оздоровчої фізичної культури та гурткової роботи з фітнесу» в інклюзивному й адаптивному контексті професійної підготовки.

Для досягнення поставленої мети та розв'язання завдань дослідження було застосовано комплекс взаємодоповнювальних **методів**, що забезпечили системність і об'єктивність отриманих результатів.

Теоретичні методи включали аналіз, узагальнення та систематизацію науково-методичної літератури. Застосування цих методів дозволило визначити ступінь наукової розробленості проблеми, окреслити теоретичні засади дослідження.

Емпіричні методи були представлені анкетуванням (опитуванням) здобувачів освіти, яке використовувалося для оцінювання ефективності освітнього компоненту «Практикум з оздоровчої фізичної культури та гурткової роботи з фітнесу». Опитування проводилося з метою виявлення суб'єктивної оцінки здобувачами освіти доступності та практичної значущості теоретичних знань, практичних умінь і індивідуально-навчально-дослідних завдань.

Анкета містила закриті запитання з варіантами відповідей, що передбачали оцінювання складових освітнього компоненту за рівнями «доступно», «частково доступно», «складно / недоступно». Такий формат дозволив отримати узагальнені кількісні показники та порівняти сприйняття різних елементів практикуму здобувачами освіти.

Методи кількісного аналізу застосовувалися для обробки результатів опитування з використанням відсоткового розподілу відповідей, що забезпечило наочність і можливість подальшої інтерпретації отриманих даних у контексті інклюзивного та адаптивного фізичного виховання. Загалом опитано 38 здобувачів освіти другого (магістерського) рівня освіти за спеціальністю А7 Фізична культура

і спорт які навчаються у Тернопільському національному педагогічному університеті ім. Володимира Гнатюка та Західноукраїнському національному університеті. Часові рамки дослідження: грудень 2025 р.

Графічний метод використовувався для візуалізації результатів опитування у вигляді діаграм, що сприяло кращому розумінню співвідношення оцінок доступності складових освітнього компоненту та їх подальшому аналітичному осмисленню.

Застосування зазначених методів у сукупності дозволило обґрунтовано оцінити ефективність практикуму як освітнього засобу формування професійних компетентностей майбутніх фітнес-тренерів і фахівців адаптивного спорту з урахуванням інклюзивних та здоров'язбережувальних вимог сучасної вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Навчальна дисципліна «Практикум з оздоровчої фізичної культури та гурткової роботи з фітнесу» виконує системоутворювальну функцію в структурі професійної підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальностями «Фізична культура і спорт», «Середня освіта. Фізична культура і фітнес», «Адаптивний спорт». Її зміст спрямований на формування здатності до впровадження інноваційних оздоровчих програм, організації фізкультурно-оздоровчої діяльності з урахуванням вікових, психофізичних та індивідуальних особливостей дітей, а також забезпечення інклюзивного, безпечного та мотивувального освітнього простору.

Дисципліна інтегрує теоретичні знання з практичними навичками використання сучасних фітнес-засобів – мобільних додатків, фітнес-гаджетів, тренажерів з біозворотнім зв'язком, онлайн-платформ – у процесі організації оздоровчих занять і гурткової роботи. Особлива увага приділяється методикам розвитку фізичних якостей (сили, витривалості, гнучкості, швидкості, спритності) у рекреаційному форматі, що є актуальним як для загальної фізичної підготовки, так і для адаптивного спорту.

Здобувачі вищої освіти опановують принципи побудови оздоровчого процесу з урахуванням індивідуалізації, доступності, мотивації та етичності, що є критично важливими для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами [5, 9, 10]. Як зазначають у своїх дослідженнях F. Nariz, M. Tinney, A. Senk вивчення нормативно-правової бази, аналіз чинних освітніх стандартів, а також практичне ознайомлення з документами щодо організації оздоровчої діяльності у навчальних, спортивних та реабілітаційних закладах дозволяє майбутнім фахівцям ефективно інтегрувати фітнес-компоненти в навчальний, тренувальний та реабілітаційний процес [11, 12].

Практична складова дисципліни передбачає моделювання оздоровчих занять із застосуванням традиційних та інноваційних методів, включаючи відеотренування, гейміфікацію, AR/VR-технології, що особливо актуально для адаптивного спорту, де важливо забезпечити безпечне, контрольоване та індивідуалізоване середовище тренування. Здобувачі навчаються використовувати цифрові засоби для моніторингу фізичного стану дітей, контролю навантаження, аналізу динаміки розвитку та формування мотивації до регулярної фізичної активності.

Індивідуальні завдання, що виконуються в межах дисципліни, мають проєктний характер і спрямовані на розробку, апробацію та аналіз ефективності оздоровчих програм, орієнтованих на різні категорії осіб які займаються, включаючи дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, сенсорними чи когнітивними особливостями. Це забезпечує формування компетентностей, релевантних для роботи у сфері адаптивного спорту, де фахівець має володіти глибокими знаннями про індивідуальні потреби та можливості учасників освітнього процесу.

З метою комплексного аналізу реалізації освітнього компоненту «Практикум з оздоровчої фізичної культури та гурткової роботи з фітнесу» особливу увагу було приділено вивченню його ефективності з позиції безпосередніх учасників

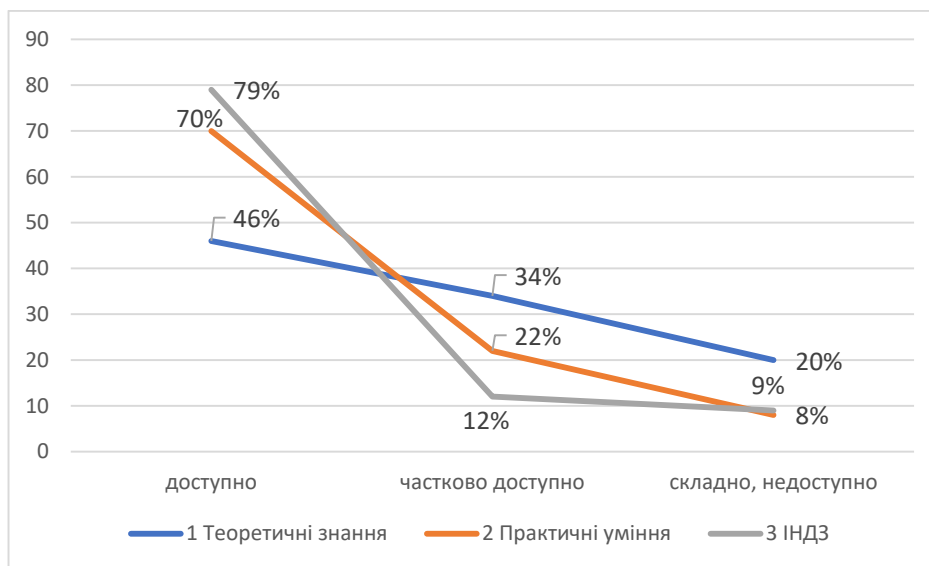

освітнього процесу. Оцінювання здійснювалося з урахуванням доступності, практичної спрямованості, відповідності індивідуальним освітнім потребам здобувачів освіти, а також їхньої готовності до професійної діяльності в умовах інклюзивного та адаптивного середовища. Для цього було проведено опитування здобувачів освіти, результати якого дали змогу узагальнити суб'єктивну оцінку ключових складових освітнього компоненту та визначити рівень їхньої результативності у формуванні професійних компетентностей.

Ефективність складових освітнього компоненту «Практикум з оздоровчої фізичної культури та гурткової роботи з фітнесу» за результатами опитування здобувачів освіти представлено на рис. 1.

Рисунок 1.

Оцінка доступності складових освітнього компоненту «Практикум з оздоровчої фізичної культури та гурткової роботи з фітнесу» за результатами опитування здобувачів освіти (n=38).

Отримані результати опитування узгоджуються з положеннями компетентнісного підходу, відповідно до якого пріоритет надається не лише засвоєнню теоретичних знань, а й формуванню практичних умінь, здатності до

самостійної діяльності та застосування набутих компетентностей у професійних і життєвих ситуаціях. Високий рівень доступності практичних умінь (70 %) та індивідуально-навчально-дослідних завдань (79 %) свідчить про ефективну реалізацію освітнього компоненту в напрямі формування професійних, здоров'язбережувальних і рухових компетентностей здобувачів освіти.

Разом із тим, дещо нижчі показники доступності теоретичних знань порівняно з практичною складовою можуть бути інтерпретовані як закономірний результат орієнтації освітнього компоненту на діяльнісний формат навчання. У межах компетентнісної моделі така ситуація не розглядається як недолік, а радше як індикатор необхідності подальшого посилення інтеграції теорії з практикою, зокрема через проблемно-орієнтовані завдання, аналіз практичних кейсів і рефлексивне осмислення рухової діяльності.

З позицій здоров'язбережувального підходу високі показники доступності практичних і дослідницьких компонентів мають особливе значення, оскільки вони відображають здатність освітнього середовища забезпечувати безпечні, доступні та індивідуально адаптовані умови рухової активності. Практикум з оздоровчої фізичної культури та гурткова робота з фітнесу, як засвідчують результати опитування, створюють умови для формування відповідального ставлення до власного здоров'я, розвитку рухової автономності та усвідомлення ролі фізичної активності як чинника підтримки фізичного й психоемоційного благополуччя.

Результати опитування здобувачів освіти свідчать, що освітній компонент «Практикум з оздоровчої фізичної культури та гурткової роботи з фітнесу» загалом відповідає принципам інклюзивного та адаптивного навчання, оскільки характеризується високим рівнем доступності для більшості учасників освітнього процесу. Особливо показовими в цьому контексті є високі оцінки доступності практичних умінь і індивідуально-навчально-дослідних завдань, що відображає

здатність освітнього середовища враховувати різні функціональні можливості, рівень фізичної підготовленості та індивідуальні освітні потреби здобувачів освіти.

З позицій інклюзивного підходу високий рівень доступності практичної складової (70 %) та ІНДЗ (79 %) можна розглядати як індикатор реалізації принципів рівного доступу, варіативності форм діяльності та індивідуалізації освітнього процесу. Практична спрямованість компоненту дозволяє залучати до активної участі здобувачів освіти з різним руховим досвідом, сприяє зменшенню бар'єрів у навчанні та формуванню позитивного ставлення до рухової активності незалежно від індивідуальних фізичних можливостей.

У межах адаптивного спорту ці результати свідчать про ефективне поєднання оздоровчих, корекційних і навчальних завдань. Доступність практичних занять та індивідуальних завдань підтверджує, що зміст освітнього компоненту може бути гнучко адаптований до функціональних особливостей здобувачів освіти, що є особливо важливим для осіб з різним рівнем рухових обмежень або зниженими адаптаційними можливостями. Це відповідає вимогам адаптивного підходу, який передбачає безпечність, поступовість навантаження та пріоритет збереження здоров'я.

Нижчі показники доступності теоретичних знань у частини респондентів також можуть бути інтерпретовані в інклюзивному контексті як сигнал до необхідності подальшої дидактичної адаптації теоретичного матеріалу, зокрема через використання візуалізації, практичних прикладів, міждисциплінарних зв'язків і рефлексивного аналізу рухової діяльності. Такий підхід сприятиме кращому засвоєнню теорії здобувачами освіти з різними когнітивними стилями та освітніми можливостями.

Висновки. Таким чином, результати дослідження підтверджують, що освітній компонент ефективно реалізується в інклюзивному та адаптивному форматі, забезпечуючи поєднання компетентнісного й здоров'язбережувального підходів.

Це дозволяє досягти балансу між практичною спрямованістю навчання, індивідуалізацією освітнього процесу, доступністю та безпечністю освітнього середовища, а також орієнтацією на збереження і зміцнення здоров'я здобувачів освіти. Спрямованість на розвиток рухових, здоров'язбережувальних і рефлексивних компетентностей створює передумови для формування професійно підготовлених фахівців, здатних ефективно працювати в умовах різноманітного освітнього середовища та впроваджувати принципи інклюзії й адаптивної фізичної культури у майбутній професійній діяльності. Це підкреслює доцільність подальшого розвитку й удосконалення таких освітніх компонентів у системі професійної підготовки фахівців у сфері фізичної культури та спорту.

Узагальнюючи вище викладене зауважимо, що дисципліна «Практикум з оздоровчої фізичної культури та гурткової роботи з фітнесу» є необхідним компонентом професійної підготовки фахівців з фізичного виховання, фітнесу та адаптивного спорту. Вона поєднує наукову обґрунтованість, практичну значущість та інноваційний потенціал, сприяючи становленню педагогів та реабілітологів нового покоління – компетентних, технологічно озброєних, соціально відповідальних і готових до реалізації оздоровчої місії в умовах сучасності.

Список використаних джерел

1. Огниста К.М., Ребрина А.А., Огнистий А.В. Проблеми розвитку адаптивного бадмінтону в Україні, як фітнес технології для осіб з інвалідністю. PHYSICAL CULTURE AND SPORT: SCIENTIFIC PERSPECTIVE, (3), 161–168. <https://doi.org/10.31891/pcs.2025.3.19>
2. Пастушкова Н. А. Формування спеціальних професійних компетентностей майбутніх фітнес-тренерів у закладах вищої освіти України // Інноваційна педагогіка. – 2020. – Вип. 30, ч. 1. – С. 25–30. – DOI: 10.32843/2663-6085/2020/30-1.23.

3. Петрухнов О. В., Громко Є. О. Адаптивне фізичне виховання: сутність, принципи, завдання та перспективи розвитку // Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення. – 2025. – № 1. – С. 84–90.
4. Свертнєв О. С., Хлібкевич С. О., Кравченко А. М. Практико-орієнтоване навчання в системі професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту // Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. – 2025. – Т. 187, № 31. – DOI: 10.58407/visnik.253147.
5. Сущенко Л. П., Подгаєцький А. В., Березовський В. А., Кузьменко Ж. Г., Сотник Л. О., Вакуленко Л. О. Підготовка майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до професійної діяльності у сфері адаптивного спорту // Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15: Фізична культура і спорт. – 2025. – № 6 (193). – С. 32–38. – DOI: 10.31392/UDU-nc.series15.2025.06.
6. Шепель Є. В., Симонік А. В., Пономарьов В. О., Царенко К. В., Воронков Є. О. Оцінка сформованості професійно-педагогічної компетентності фітнес-інструкторів // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2022. – Вип. 85. – С. 38–44. – DOI: 10.32840/1992-5786.2022.85.38.
7. Allen, M., Matthews, C., & Parsons, S. (2013). A second-grade teacher's adaptive teaching during an integrated science-literacy unit. *Teaching and Teacher Education*, 35, 114–125. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2013.06.002>
8. Anthony, G., Hunter, J., & Hunter, R.. Prospective teachers' development of adaptive expertise. *Teaching and Teacher Education*, 49, 2015. – P. 108–117. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2015.03.010>
9. Hamblin D. Inclusive practice in physical education, sport and activity // *Encyclopedia of Teacher Education*. – Singapore : Springer, 2021. – P. 1–6. – https://doi.org/10.1007/978-981-13-1179-6_419-1

10. Labarda S. J. B. Readiness of higher education institutions for inclusive physical education to students with special needs and their satisfaction // International Journal of Research Publication and Reviews. – 2024. – Vol. 5, No. 12. – P. 2244–2255.
11. Nariz F. A. II. Advancing inclusive physical education, fitness, and wellness: Bridging gaps for students with disabilities in academic and community settings // International Journal of Scientific and Applied Technologies. – 2025. – Vol. 2, Issue 1. – P. 15–29. <https://www.ijSAT.org/papers/2025/2/3509.pdf>
12. Tinney M. J., Senk A. M. Adaptive sports medical education: Preparing a team of professionals to support the adaptive athlete // Physical Medicine and Rehabilitation Clinics of North America. – 2026. – Vol. 37, No. 1. – P. 137–157. <https://doi.org/10.1016/j.pmr.2025.08.014>
13. Tovin M. M. Competency-based education: A framework for physical therapist education across the continuum // Physical Therapy. – 2022. – Vol. 102, Issue 5. – Article pzac044. – <https://doi.org/10.1093/ptj/pzac044>
14. Winnick J. P., Porretta D. L. (eds.) Adapted physical education and sport. – 6th ed. – Champaign, IL : Human Kinetics, 2017. – 640 p.
15. Xie X., Ward P., Oh D., Li Y., Atkinson O., Cho K. Preservice physical education teachers' development of adaptive competence // Journal of Teaching in Physical Education. – 2020. – Article in press. – <https://doi.org/10.1123/jtpe.2019-0198>